

tivet er et minimumsdirektiv og hindrer således ikke det enkelte EU-land i at fastsætte strengere regler.

Det helt grundlæggende princip i direktivet er, at den ansvarlige for en erhvervsmæssig aktivitet, som forvolder en miljøska­de eller en overhængende fare for en miljøska­de, skal forebygge, at en miljøska­de indtræder, eller afhjælpe miljøska­den, og afholde alle omkostninger i den forbindelse (forureneren betaler-princippet). Det fremgår af direktivets betragtninger, at forebyggelse og afhjælpning af miljøska­der bør ske ud fra princippet om, at forureneren betaler.

Direktivet omfatter ikke skader forårsaget af aktiviteter, der ikke er erhvervsmæssige, ligesom det heller ikke omfatter person- og tingsskader m.v. eller skader, som forårsages af diffus forurening, hvor det ikke er muligt at fastslå sammenhængen mellem skaden og den enkelte forureners/skadevolders handlinger eller undladelser. Direktivet indeholder tillige nogle tids­mæssige begrænsninger, herunder at ansvaret kun omfatter fremtidige skader, som der kan rejses krav over for i indtil 30 år efter, at emissionen eller begivenheden, der førte til skaden, fandt sted.

Direktivets ansvarsregler fastlægger et ubetinget ansvar på grundlag af en offentligretlig regulering for erhvervsmæssige udledninger og begivenheder opregnet på bilag III til direktivet, som forårsager en miljøska­de eller overhængende fare for en miljøska­de på jord, vand og beskyttede arter og naturtyper og et skyldbaseret ansvar (culpaansvar) for enhver anden erhvervsmæssig aktivitet, som forvolder en miljøska­de eller en overhængende fare for en miljøska­de på beskyttede arter og naturtyper.

Direktivet fastlægger en række umiddelbare hand­lepligter for den ansvarlige. Den ansvarlige skal hurtigst muligt anmelde til myndighederne, hvis der opstår en overhængende fare for en miljøska­de, eller der er indtrådt en miljøska­de, og skal underrette om alle relevante aspekter ved situationen, ligesom den ansvarlige straks skal iværksætte ethvert praktisk gennemførligt tiltag, der kan afværge den overhængende fare for en miljøska­de eller begrænse miljøska­dens omfang samt forhindre yderligere miljøska­de.

Direktivet fastlægger desuden, at den kompetente myndighed skal fastslå, hvem der er ansvarlig, skal vurdere skadens betydning og afgøre, hvilke afhjælpende foranstaltninger der bør træffes. Myndigheden skal desuden kunne påbyde den ansvarlige at tilvejebringe oplysninger og data, ligesom forslag til afhjælpende foranstaltninger skal forelægges for myndighe­den til godkendelse. Pligten til at afhjælpe en indtrådt miljøska­de, herunder hvilke afhjælpende foranstalt-

ninger der skal træffes, skal således basere sig på en afgørelse, meddelt af den kompetente myndighed.

Der er tale om et ansvar efter en offentligretlig re­gulering, dvs. at det kan meddeles ved påbud.

Direktivet indeholder en række undtagelser, herunder som følge af force majeure og på områder, der er omfattet af en række konventioner på havområdet og det nukleare/radioaktive område.

Direktivet indeholder desuden en forpligtelse for medlemslandene til at ansøre aktørerne på markedet for finansiel sikkerhed til at udvikle løsninger, så er­hvervsvirksomhederne kan forsikre sig eller på anden måde ved bankgaranti eller pulje- og fondsordninger få afdækket risikoen for at ifalde skadesansvaret og for forpligtelsen til at bære de omkostninger, som følger af direktivets regler om forebyggelse og afhjæl­ping.

Direktivet indeholder ikke en subsidiær forpligtelse for medlemsstaterne til at afhjælpe miljøska­der i de tilfælde, hvor den ansvarlige ikke kan identificeres eller ikke kan betale.

I afsnit 2.2-2.8 uddybes de centrale elementer i di­rektivet.

2.2. Miljøska­de og overhængende fare for miljøska­de

Direktivet stiller krav om, at en miljøska­de eller en overhængende fare for en miljøska­de forårsaget af er­hvervsmæssige aktiviteter forebygges og afhjæl­pes af den ansvarlige eller for dennes regning.

En miljøska­de er i direktivet defineret som a) skade på arter og naturtyper beskyttet af habitat- og fuglebe­skyttelsesdirektiverne, som medfører en betydelig ne­gativ påvirkning af indsatsen for at opnå eller opret­holde gunstig bevaringsstatus, b) skade på vandmiljø­et, som medfører en betydelig negativ påvirkning af de pågældende vandressourcers økologiske, kemiske eller kvantitative tilstand eller økologiske potentiale, og c) skade på jord, det vil sige en jordforurening, der medfører en betydelig risiko for, at menneskers sund­hed påvirkes negativt.

Udgangspunktet for en vurdering af, om der er sket en miljøska­de på en beskyttet naturressource er den tilstand, som ressourcen befandt sig i på det tidspunkt, skaden skete – og ikke en formodet upåvirket (ufor­uren) tilstand. Hvorvidt der foreligger en betydelig negativ påvirkning og dermed en miljøska­de skal altid vurderes konkret. Det er ikke enhver skade eller risi­ko, der vil udgøre en miljøska­de, men alene en skade, hvis konsekvenser indebærer en betydelig påvirkning eller risiko.